

Interview met Johan De Vent

Johan De Vent (° 1953, Knokke) heeft een wel erg aparte job. Hij is de enige voltijds professionele duiker aan de kust in dienst van de Vlaamse overheid. Als technicusduiker voert hij al twintig jaar allerlei duikopdrachten uit voor wat tegenwoordig diverse afdelingen zijn van de administratie Waterwegen en Zeewezen. Na de herstructurering maakte hij anderhalf jaar terug de overstap van de afdeling Waterwegen Kust naar de afdeling Maritieme Toegang, waar hij nog steeds als duiker ondersteuning geeft bij allerlei voorstudies, opleveringen, inspecties, opmetingen en staalnames in havens en op zee.

U bent reeds 25 jaar hobbyduiker en slaagde erin om van uw droom uw beroep te maken. Velen zullen u daarvoor benijden.

Inderdaad. Ik ben geboren en getogen aan de kust, en heb me altijd een echte kustmens gevoeld. Mijn interesses gaan trouwens nog steeds voor drie vierden naar het water. Toen ik in 1972 als tekenaarontwerper in dienst kwam, kon ik niet vermoeden dat ik ooit als professioneel duiker de kost zou kunnen verdienen. Met de bouw van de haven van Zeebrugge kon ik mijn diploma 'technicus openbare werken' optimaal laten renderen als controleur op de werf, gespecialiseerd in waterwerken.

In mijn vrije tijd was ik intussen, vanuit een sportieve en avontuurlijke ingesteldheid, bij een duikersclub terechtgekomen en van het één kwam het ander. Eind de jaren '70 was er nogal wat duikwerk in de Zeebrugse haven en moest ik de ingehuurd duikers begeleiden bij hun opdrachten. Maar omdat ik niet meedook, had ik nogal eens het gevoel niet steeds de volle 'onderwaterwaarheid' te vernemen, waarop ik het initiatief nam het idee van een eigen duikersteam te lanceren. De toenmalige verantwoordelijke van onze dienst, ir. Pierre Kerckaert, zag gelukkig het nut in van een eigen duikersteam, en kocht terstond het nodige materiaal aan. Ik kreeg 'carte blanche' om deze functie in het leven te roepen vanuit de eigen dienst.

In het begin kreeg ik nog wat tegenkantingen vanuit de privé-sector, die mij aanzagen als een concurrent en een pottenkijker. Geleidelijk aan verbeterde die situatie en groeide het aantal opdrachten tot een volledige, fulltime job. Achteraf beschouwd heb ik de perfecte combinatie gevonden tussen mijn opleiding en beroepskeuze en mijn grootste hobby.

Wat moeten we ons voorstellen bij uw dagdagelijks takenpakket?

Ik doe gemiddeld zo'n vijf duiken per week. Daarnaast vergt elke opdracht ook nog heel wat voorbereiding en dient al het materiaal (bestelwagen, rubberboot, motor, duikmateriaal) goed te worden onderhouden en gekeurd. Dan moet er ook nog veel vergaderd worden om de operaties logistiek mogelijk te maken. Bij de duiken zijn immers boten en/of kranen betrokken, en dergelijke opdrachten gebeuren nooit alleen. Er zijn achteraf ook nog besprekingen, per duik dient een verslag te worden opgemaakt, de flessen moeten gevuld worden, en ga zo maar door.

Hoe komt de planning van je werk tot stand? Wie bepaalt waar en wanneer bepaalde duikinspecties zullen plaatsgrijpen?

De opdrachten komen voor het grootste deel van de afdeling Maritieme Toegang, en soms ook op aanvraag van andere afdelingen van AWZ. Er is bijvoorbeeld veel duikwerk in vaargeulen en t.h.v. de Zeebrugse zeesluis. De bruggen over de kanalen van onze afdeling vergen regelmatige inspectie van de pijlers en hetzelfde geldt voor de meetpalen op zee, de vele kaaimuren en sluizen. En dan hebben we het nog niet gehad over de wrakken en nieuw ontdekte wrakstukken. Er is steeds werk genoeg! Ik denk dat zeker de helft van mijn takenpakket zich situeert in het kader van het verzekeren van de maritieme toegang tot onze havens. Dan denken we vooral aan bodemstaalnames en allerhande

onderzoeken op gebied van hindernissen die naar voor komen uit sonarbeelden of via multibeampeilingen. Zo ben ik betrokken bij de voorstudies, de opvolging en het afhandelen van wrakbergingen op zee. Ongemeend boeiend! Ook de zeesluis, die intussen meer dan twintig jaar oud is, begint gebreken te vertonen en noopt tot regelmatige bijstellingen en reparaties.

Verricht je soms ook opdrachten op vraag van wetenschappelijke onderzoekers?

Het is wel een paar keer voorgevallen dat bodemstaalnames dienden te gebeuren om na te gaan op welke bodems bepaalde vissoorten zich voortplanten. Maar over het algemeen is er tot nu toe weinig of geen samenwerking met wetenschappelijke instellingen.

Vele lezers zullen zich ook wel afvragen wat er nu in godsnaam zo fascinerend is aan dat duiken in de Noordzee. Het water is er bijna altijd heel erg troebel, je ziet zelden of nooit een steek voor je ogen. Het is bovendien nog koud en sterk stromend. Wat is daar nu leuk aan?

Inderdaad, je komt meestal beneden in koud, totaal zwart water. Mensen die niet duiken kunnen zich dan ook moeilijk inbeelden welk duikgenot zo iets kan opleveren. Toch is duiken zo'n beetje als zich in het heelal begeven. Je voelt je gewichtloos rondzweven op een plaats waar je niets ziet en bovendien heel alert moet blijven omdat het gevaarlijk is. Het is een soort meditatieve toestand die verslavend werkt. Weinig mensen weten trouwens dat stikstof, die voor 80% in de lucht voorkomt, onder druk een bepaalde lichte euforie veroorzaakt, een lichte narcose. Die toestand is vanaf bepaalde dieptes heel gevaarlijk, maar niet op de dieptes waar ik moet werken. Als men het in de duiksport heeft over de 'martini-regel', dan doelt men op het feit dat per 10 meter dat je dieper duikt, je als het ware het gevoel hebt één extra martini te hebben geconsumeerd. Een lichte euforie, zonder dat het ongezond is!

Je bent dus echt verslaafd aan je job! Toch kan ik me voorstellen dat het best wel eens echt gevaarlijk kan zijn...

Veiligheid gaat voor alles. Mijn oversten weten dat en zullen mij dus ook nooit een opdracht geven die onveilig is. Maar toegegeven, bij het duiken kan men niet alle risico's uitsluiten. Ik hou me op alle gebied

aan de regels en verleg geen grenzen, dat is de basis. Sommige opdrachten, zoals wrakenonderzoek, zijn gevaarlijker dan andere. Op de Noordzee varieert de zichtbaarheid van 1 tot 5-6 meter, wat al bij al niet zo slecht is. Als je doordringt in een wrak, heb je veelal quasi geen zicht meer en dat is levensgevaarlijk. Als de zichtbaarheid iets beter is, het wrak stabiel genoeg ligt en er geen geroeste platen kunnen omvallen of kabels en vislijnen je weg versperren, kun je het erop wagen.

Anderzijds kunnen soms onveilige situaties ontstaan, waar je geen rekening mee hebt gehouden. Soms blijft mijn collega boven en duik ik met een veiligheidslijn aan de pols alleen naar beneden. Als je dan vastgeraakt in vislijnen of touwen - het is me een paar keer overkomen - dan moet je gaan snijden op de tast. Best een akelig gevoel! Dan vergeet je het genot van het duiken.

Ook is het me een keer overkomen dat ik compleet mijn oriëntatie kwijt was bij het duiken t.h.v. de oude muur van Zeebrugge (de Leopold II-dam). Bij een onderzoek was ik zonder het zelf te beseffen terechtgekomen in een gat onder de caissons van de muur, daar ontstaan ten gevolge de hevige schroefwerking van een daar aangemeerd groot schip. De zichtbaarheid was nul, zelfs met een duiklamp was die hooguit 10-20 cm o.a. door de omwoeling van slib. Zonder referentie weet je aanvankelijk compleet niet meer waar je bent en is het kwestie om dan heel kalm te blijven. Blijf je dat niet, dan verbruik je meer lucht met alle gevolgen vandien.

En wat was de meest bijzondere operatie van uw carrière tot nu toe?

Op een gegeven moment riep de gerechtelijke politie van Brugge onze hulp in om een gestolen zware Mercedes te traceren in de dokken van de Zeebrugse achterhaven. Een getuige had de wagen zien rijden in het gebied en met sonar had men een obstakel gevonden in de dokken: de conclusie leek duidelijk. Maar wat vond ik t.h.v. de bewuste kaaimuur? Een turfklomp zo groot als een auto! Op veel plaatsen in de achterhaven liggen turfblokken, die moeilijk kunnen opgebaggerd worden en wel vaker leiden tot allerhande fantasieën. Laatst nog mocht ik opnieuw uitspreken, opnieuw voor een auto die volgens getuigen in een kanaal was gereden. Die getuigen hadden kennelijk al een glasje op en het gerucht was al via via doorverteld zodat niemand er nog aan twijfelde dat het wel waar moest zijn. En wat bleek: niets te vinden! Ook die mens was kennelijk veranderd in een blok turf...

U haalde het wrakkenduiken al aan als moeilijk en gevaarlijk. Waarom is dat zo?

Wrakken zijn vaak onstabiel en oud. De meeste zijn getorpedeerd geweest en dus ernstig beschadigd. Daardoor loeren er overal scherpe snijvlakken en potentiële instortingen om het hoekje. Je kunt overal aan vast geraken en je moet ook opletten waar je je handen legt. Wat sommigen ook mogen beweren, de munitie die nog aan boord kan zijn, is een potentieel gevaar. Dieptebommen werken op druk en het kan best gevaarlijk zijn een dieptebom die op scherp staat mee op te duiken als souvenir, zoals enkele sportduikers jaren geleden wel eens pleegden te doen.

Is het plunderen van wrakken volgens u een probleem?

Ik vrees dat de meeste wrakken op de Noordzee reeds geplunderd zijn, alhoewel er nog verrassingen mogelijk zijn. Ikzelf heb geen 'koperkoorts', maar ik kan u verzekeren dat er veel duikers zijn die hieraan lijden en alles dat blinkt met sleutels, hamers en beitels zullen proberen los te krijgen. Ook is het steeds moeilijker om een nieuw ontdekt wrak geheim te houden. Iedereen beloert iedereen op zee en met de moderne elektronica aan boord is het opsporen heel wat gemakkelijker geworden. Op de zeekaarten van het Belgisch deel van de Noordzee, uitgegeven door de afdeling Waterwegen Kust van AWZ, staan momenteel ca. 230 wrakken aangegeven, terwijl men vermoedt dat het in werkelijkheid om 600 wrakken gaat (en 6000 in de ganse Noordzee).

Hoeveel duikers zijn er volgens u actief in het Belgisch deel van de Noordzee?

In gans België zijn er ca. 10.000 sportduikers waarvan ongeveer een vierde heel actief is, nog een vierde actief en de resterende helft misschien slechts 10 keer per jaar duiken. Als we geen rekening houden met de duikscholen uit het binnenland die één keer per jaar de kust opzoeken met hun hoogst gebrevetteerde leden, dan denk ik dat we uitkomen op 50-100 actieve zeeduikers. De meeste kennen elkaar en iedereen weet waar de echte 'cracks' zitten.

Je haalde reeds het probleem van het wrakkenplunderen aan. Vind je persoonlijk dat zich hier een bijkomende reglementering opdringt?

Ik vind dat wij in Vlaanderen al overgereguleerd zijn. De regels die er zijn mogen dan wel goed zijn, als er geen controle op is, zet het weinig zoden aan de dijk. Er zijn veel mensen die vinden dat men oude wrakken met rust moet laten omwille van hun functie als archeologisch patrimonium. Maar wat zijn oude wrakken? Voor mij zijn oude

wrakken wrakken uit de VOC-periode bijvoorbeeld, van de 17de-18de eeuw.

Oorlogswrakken uit WO I en II echter vertellen een heel ander verhaal. Ik vind het heel mooi dat wij als sportduiker op deze wrakken mogen duiken.

Het zou jammer zijn als men veel mensen die prachtige hobby zou ontnemen. Ik zou wel kunnen begrijpen dat men bijvoorbeeld 6-10 belangwekkende wrakken zou proberen te beschermen, bijvoorbeeld om daar archeologisch werk op te doen of om het visbestand van de Kabeljauw een handje toe te steken. En ik ben ervan overtuigd dat de sportduikers zich daaraan zouden houden. Er zijn wrakken genoeg. Toen de Engelsen indertijd vroegen niet te duiken op het wrak van de 'Wakeful' - een oorlogsgraf waarop 700 mensen tijdens WO II het leven lieten - werd dit door de sportduikers strikt nageleefd, mede omdat ook de duikscholen en -clubs het bericht hielpen verspreiden onder hun leden.

Tot slot, wat zou u jonge mensen aanraden die avontuurlijk aangelegd zijn en u in uw voetsporen zouden willen treden?

Het is een heel boeiende, fascinerende job en ik zou het iedereen aanraden die kan duiken. In de praktijk moet je wel rekening houden dat slechts één duiker op drie die start als beroepsduiker het langer volhoudt dan drie jaar. Op de tast duiken is echt niet voor iedereen weggelegd. Je mag geen angst hebben en je moet goed een plan kunnen lezen en onthouden, en met allerlei factoren rekening houden zoals stroming en diepte. Vervolgens moet je die informatie onder water op de tast kunnen omzetten in reële beelden, om zo je weg te vinden op een wrak of een kaaimuur. Een ruimtelijke en technische ingesteldheid zijn daarbij een belangrijk pluspunt.

Ik heb er bij bepaalde firma's veel zien komen maar nog meer zien gaan. Als je dan met die mensen spreekt, blijkt dat sommigen angstig zijn in donker water en anderen gewoon niet terugvinden wat ze moeten terugvinden. Weer andere zijn bang om zich te kwetsen als ze bijvoorbeeld op de tast moeten lassen of branden. Toegegeven, ik doe enkel metingen, opleveringen en inspecties en kan me best voorstellen dat werken met hamers, beitels en las- of brandappatuur onder water geen lachertje is. Bovendien krijgen die mensen nauwelijks een risicopremie, terwijl de risico's toch echt niet van de poes zijn. Maar als je echt gebeten bent door de duikmicrobe, krijg je in ruil een gevarieerde, avontuurlijke job waarin je zelf toch wel wat kunt sturen. Ik kom iedere dag met plezier werken en kan mijn job aan iedereen aanraden. En wie weet, beslist de overheid niet om net als in het veel waterrijkere Nederland, Frankrijk of Engeland, echte duikteams aan te stellen voor een veelheid aan taken.